

Ўзбекистон Республикаси Камбағалликни қисқартириш ва бандлик
вазирлигидан рўйхатдан ўтказилган

Ўзбекистон Бадий академияси ҳамда Ўзбекистон
маданият, спорт ва туризм ходимлари касаба уюшмаси
Республика Кенгаши ўртасида
2026-2028 йиллар учун тузилган

ТАРМОҚ ЖАМОА КЕЛИШУВИ

Ўзбекистон
Бадий академияси
раиси

Ўзбекистон маданият, спорт
ва туризм ходимлари
касаба уюшмаси
Республика Кенгаши раиси

А.Нуридинов

А.Мусаев

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VA
BANDLIK VAZIRLIGI

№ 1-1 апрел 2026 YIL

№ 246 B

Ўзбекистон Бадий академияси
Бошқарув кенгашининг

2026 йил “18” мартдаги
01 -сон
қўшма қарорига 1-илова

Ўзбекистон маданият,
спорт ва туризм ходимлари
касаба уюшмаси Республика Кенгаши

Раёсатининг
2026 йил “18” мартдаги
2-14-С -сон
қўшма қарорига 1-илова

**Ўзбекистон Бадий академияси ҳамда Ўзбекистон маданият, спорт ва туризм ходимлари касаба уюшмаси
Республика Кенгаши ўртасида ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича
2026-2028 йиллар учун
ТАРМОҚ ЖАМОА КЕЛИШУВИ**

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ўзбекистон Бадий академияси (бундан буён-**Бадий академия**) ва Ўзбекистон маданият, спорт ва туризм ходимлари касаба уюшмаси Республика Кенгаши (бундан буён-**Республика Кенгаши**) ижтимоий шерикликни ривожлантириш мақсадида ходимларнинг меҳнат, иш ҳақи, уларнинг иш билан бандлиги ва ижтимоий кафолатлари борасида музокаралар олиб бориш, келишув ва жамоа шартномаларини тузиш ҳуқуқини тан олади ҳамда ушбу тармоқ жамоа келишувининг тарафлари бўлиб ҳисобланади.

2. Мазкур Тармоқ жамоа келишуви (бундан буён-**Келишув**) Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ва Ўзбекистон Иш берувчилари конфедерацияси ўртасида тузилган Бош жамоа келишуви ва бошқа қонун ҳужжатлар асосида тарафлар вакиллари томонидан ишлаб чиқилган бўлиб, ундаги шартлар **Бадий академия** ва тизим ташкилотларда (кейинчалик-**ташкilot**) барча ходимлар ва иш берувчиларга нисбатан татбиқ этилади.

II. ТАРАФЛАРНИНГ ҲАМКОРЛИКДАГИ МАЖБУРИЯТЛАРИ

3. Мазкур **Келишув** ҳуқуқий ҳужжат бўлиб, уни бажариш тарафлар ва уларнинг тизимидаги барча ташкилотлар учун мажбурий бўлиб, унинг амал қилиши вакиллари ушбу келишувни тузган ходимлар ва иш берувчиларга нисбатан татбиқ этилади.

4. Иш берувчилар ва касаба уюшмаси қўмитаси раислари ташкилотларда мазкур **Келишув**даги мажбуриятларни бажарилишини таъминлайдилар.

5. **Келишув** Бадий академия тизимидаги барча ташкилотларда жамоа шартномаларини тузиш учун асос бўлади ва ҳеч бир келишувнинг шартлари ходимларнинг аҳволини мазкур **Келишув**га нисбатан ёмонлаштириши мумкин эмас.

6. Тарафлар келишдики, жамоа шартномалари ташкилотларнинг барча иш берувчилари ва ходимларига ҳамда уларнинг вакилларига татбиқ этилади. Ушбу **Келишув** асосида, жамоа шартномалари қабул қилинади ва имзоланади.

7. Тармоқ жамоа келишуви ва жамоа шартномаларини бажариш якунлари ташкилотларнинг меҳнат жамоаларининг умумий йиғилишларида (конференцияларида) ҳар йилнинг 1 апрелидан кечиктирмасдан кўриб чиқилади.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг тегишли моддасига мувофиқ, касаба уюшма ташкилотлари Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси, “Касаба уюшмалари

тўғрисида”ги, “Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида”ги, “Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони 1997 йил 23 январь, ПФ-1701-сон Ўзбекистон Бадий Академиясини ташкил этиш ҳақида, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини ривожлантириш ва янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида ПҚ-3219-сон, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори “Тасвирий ва амалий санъат соҳаси самарадорлигини янада оширишга доир чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-4688-сон, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори “Қамолитдин Беҳзод номидаги давлат стипендиясини таъсис этиш тўғрисида” 691-сон, № ПҚ-212 "Тасвирий ва амалий санъат соҳасини янада ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ҳамда соҳага оид бошқа қонунчилик ҳужжатлари талабларига риоя этилишини текшириш ҳамда назорат қилишни амалга оширадilar.

Қасаба уюшмаси вакилларининг тизимдаги муассасаларда ушбу масала юзасидан фаолиятни олиб боришларига тўсқинлик қилинмайди.

8. Янги таҳрирдаги Меҳнат кодексини амалиётга кенг жорий қилиш борасида қуйидагиларни биргаликда амалга оширадilar:

меҳнат соҳасидаги қонун ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш;

ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ёки янги нормаларни қабул қилиш бўйича таклифлар киритиш.

9. Бадий академия Республика Кенгаши билан ҳамкорликда тизимдаги раҳбарлар, кадрлар бўлими мутахассислари, ҳуқуқшунослар ҳамда қасаба уюшмаси қўмитаси раислари учун тизимли равишда меҳнат қонунчилиги бузилишларини олдини олиш ва меҳнат муносабатларини тартибга солиш масалаларида ўқув-семинарларни ташкил қилади.

10. Иш берувчилар ва қасаба уюшмалари ўртасида ижтимоий-меҳнат масалалари бўйича маслаҳатлашувлар ўтказиш тизими йўлга қўйилади.

11. Тарафлар долзарб ижтимоий-иқтисодий масалаларни муҳокама қилиш учун қасаба уюшмаси фаоллари ва Бадий академия вакиллари билан Давра суҳбатларни ташкил этади.

12. Тарафлар қасаба уюшмалари ва иш берувчиларнинг қонуний ҳуқуқларига риоя этадилар ҳамда уларнинг фаолият кўрсатишида тўсқинлик қилмайдилар.

13. Қасаба уюшмаси органига сайланганлар, меҳнат муҳофазаси бўйича вакиллар, Меҳнат низолари комиссиялари аъзолари меҳнаткашлар вакиллари деб эътироф этилади ва Халқаро Меҳнат Ташкилотининг “Қорхоналарда меҳнаткашлар вакилларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва уларга бериладиган имкониятлар тўғрисида” ги 135-Конвенцияси ҳимояси остига олинади.

14. Тарафлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг 2017 йил 4 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига ва халқаро меҳнат стандартларига мувофиқ фуқароларнинг кафолатланган меҳнат ҳуқуқларини таъминлашга доир чора-тадбирларни кучайтириш тўғрисида” СҚ-231-III-сонли қарори ижросини сўзсиз таъминлайдилар.

15. Бадий академия Республика Кенгаши билан ҳамкорликда тасарруфидаги ташкилотлар раҳбарияти билан қасаба уюшмаси қўмиталари ўртасида жамоа шартномалари тузилишида амалий ёрдам кўрсатади.

Уларнинг бандларига ходимларнинг касбий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ва интеллектуал манфаатларини ҳимоя қилишнинг энг долзарб масалаларни киритилишига эришади ҳамда бажарилишини назорат қилади.

16. Тарафлар қасаба уюшмаси аъзолик бадалларини ходимнинг ёзма розилиги билан бухгалтерия орқали пул ўтказиш йўли билан тегишли қасаба уюшмаси органининг ҳисоб рақамига ўтказиш тартибини сақлаб қолишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайдилар.

Ўрта махсус, касб-хунар ўқув юртларининг ўқувчилари, олий ўқув юртларининг кундузги бўлими талабалари, уч ёшгача боласини парваришлаш таътилидаги аёллар аъзолик бадали тўлашдан озод этиладилар.

17. Тарафлар тизимдаги ташкилотлар учун ижтимоий – меҳнат, меҳнат ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоялаш бўйича ишлаб чиқиладиган меъёрий ҳужжатларни тайёрлашда ҳамкорлик қилади.

18. Бадий академия Ҳайъат қарорларини, тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни Республика Кенгашига юборилишини таъминлайди ҳамда тармоқ ходимларининг ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ҳимоясига тааллуқли масалалар муҳокама этиладиган йиғилишларига Республика Кенгаши вакилларини таклиф қилади.

19. Бадий академия Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 45-моддасида белгилаб берилган “Иш берувчиларнинг ходимлар вакилларининг фалоиятини амалга ошириш учун шароитлар яратишга доир мажбуриятлари” талаблари бажарилишини таъминлайди.

20. Бадий академия «Касаба уюшмалари тўғрисида» ги Қонунга биноан жойларда касаба уюшма кўмиталарининг фаолият юритиши учун иш берувчилар томонидан шароит яратиб берилишини таъминлайди;

- касаба уюшмалари органлари таркибига сайланган ва ишлаб чиқаришдаги ишидан озод этилмаган шахсларга касаба уюшмаларига оид мажбуриятларини иш вақтида бажариши учун вақт беради. Бунда касаба уюшмаларига оид мажбуриятларни бажариш вақти иш ҳафтаси соатлари сонининг 30 фоизидан кам бўлмаслиги керак.

21. Бадий академия ҳамда унинг тасарруфидаги ташкилотлар ходимларини аттестациядан ўтказиш комиссияси таркибига касаба уюшмаси вакили киритилишини таъминлайди.

22. Ходимларнинг меҳнат ва бошқа ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига тааллуқли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Республика Кенгаши билан келишиб қабул қилинади.

23. Ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларига дахлдор бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар лойиҳаларини тегишли касаба уюшмаси ёки касаба уюшмалари бирлашмаси билан келишиб олинади (Ўзбекистон Республикасининг “Касаба уюшмалари тўғрисида”ги Қонунининг 28-моддаси).

24. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигини амалиётда қўллаш борасида куйидагиларни биргаликда амалга ошириш:

- меҳнат соҳасидаги қонунчилик ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш, уларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ёки янги нормаларни қабул қилиш бўйича таклифлар киритиш;

- иш берувчи ва ходим ўртасидаги низоларни судгача ҳал қилишда касаба уюшмаларининг яраштирувчи, муроасага келтирувчи бўғин сифатидаги фаоллигини ошириш бўйича амалий чора-тадбирлар кўриш.

25. Миллий қонунчилик ва амалиётни Халқаро меҳнат ташкилотининг ратификация қилинган 95, 132, 148, 155, 156, 167, 175, 187-сонли конвенциялари талабларига мувофиқлаштириш бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларига доир таклифларни биргаликда ишлаб чиқиш.

26. Ижтимоий тармоқлардаги саҳифалар ва ишонч телефонлари тармоғини кенгайтириш, сайёр қабулларни жорий этиш орқали ижтимоий-меҳнат масалалари юзасидан аҳоли билан қайта алоқа механизми каналларини янада кўпайтириш.

27. Меҳнат қонунчилиги бузилишининг олдини олиш борасида Тарафларнинг Ўзбекистон иш берувчилари Конфедерацияси билан тизимли ҳамкорлигини таъминлаш.

28. Касаба уюшмаларининг меҳнат қонунчилиги талаблари бузилган ҳолатлар бўйича киритган кўрсатмаларини иш берувчилар кўриб чиқмаганда ёки ундаги талабларни бажаришни асосиз рад этганда Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлиги Давлат меҳнат инспекциясига берилган қонуний ваколатларни қўллаган ҳолда бажарилишини таъминлашда кўмаклашиш.

29. Агарда қонунларда бошқача тартиб назарда тутилмаган бўлса, ташкилотларда касаба уюшмаси кўмитаси мавжуд бўлган барча ҳолларда ходим билан меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишни шу кўмитанинг розилигини олиш.

30. Бадий академияда кадрлар ва уларга бўлган эҳтиёжнинг истиқболли режаларини, кадрлар тайёрлаш ва сифатини ошириш, ёши, кўнимсизлиги, мавжуд мутахассисликлар бўйича етишмаслигини ҳисобга олган ҳолда мониторинг ташкил қилиш ишларида касаба уюшмаси вакилининг иштирокини таъминлайди.

31. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 19 декабрдаги 806 –сонли қарори (ХДФУ) ва Тармоқда ижтимоий шерикликни таъминлаш учун Республика Кенгаши раиси Бадий академия коллегияси аъзолигига киритилади.

- Бадий академия ўз вакилини тармоқ касаба уюшмасининг сайланма органлари таркибига таклиф қилиши мумкин.

- тармоқ касаба уюшмасининг Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар бўйича масъул ташкилотчилари Қорақалпоғистон Ўзбекистон Бадий академияси, Тошкент шаҳар маданият бошқармаси ва вилоятлар маданият бошқармалари коллегияси таркибига киритилади.

32. Ижтимоий-меҳнат масалалари бўйича ҳудудий комиссияларнинг роли ва самарадорлигини оширишга, тармоқ ва бошланғич даражадаги ижтимоий-меҳнат масалалари бўйича комиссиялар тузилишига кўмаклашиш.

33. Бадий академия ҳамда Республика Кенгаши коллегиал органларининг қўшма йиғилишини ўтказиб борадиган ва йиллик қўшма дастур тасдиқладиган янги тизимни йўлга қўйиш.

34. Касаба уюшма ташкилотлари ўз устав фаолиятини амалга ошириш учун иш берувчилардан ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатлари масалалари юзасидан бепул ахборот олиш ҳуқуқига эга.

35. Бадий академия ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда ишга янги қабул қилинган ходимлар касаба уюшма кўмитаси раиси томонидан суҳбатдан ўтади.

36. Бадий академия ва унинг тасарруфидаги ташкилотларда иш берувчилар касаба уюшмаси ташкилоти учун зарур иш шароитларини яратади, кабинет ва керакли жиҳозлар билан таъминлайди.

37. Халқаро меҳнат ташкилотининг Ўзбекистон Республикаси томонидан ратификация қилинган Конвенциялари талаблари бажарилиши устидан тизимдаги барча ташкилотларда мониторинг олиб бориш.

38. Тизим ташкилотларида илмий асосланган меҳнат меъёрларини ишлаб чиқиш учун шарт-шароит яратиш орқали меъёрий негизни ривожлантириш ишлари давом эттирилади. Тизимдаги иш берувчилар томонидан Халқаро меҳнат ташкилотининг «Бирлашмалар эркинлиги ва касаба уюшмаларига бирлашиш ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги 87-сонли конвенциясига мувофиқ, ташкилотларда ходимлар вакилларининг эркин фаолият кўрсатиши учун барча шароитлар яратилади.

39. Бадий академия ҳамда касаба уюшмалари тизимидаги малака ошириш институтлари, ва марказларининг ўқув дастурларига «Халқаро ва миллий меҳнат стандартлари» мавзусида таълим курсларини киритиш ишларини давом эттириш.

40. Ходимлар ва иш берувчиларнинг меҳнат қонунчилиги бўйича ҳуқуқий саводхонлигини ошириш.

41. Вавзирлик тизимидаги ташкилотларнинг инсон ресурслари билан ишлашга масъул таркибий тузилмаларининг раҳбар ва ходимларини ҳар уч йилда камида бир марта меҳнат муносабатларини ташкил этиш бўйича малакасини ошириб бориш.

42. Халқаро меҳнат стандартларининг мазмун-моҳиятини кенг тарғиб қилиш, уларнинг ташкилотларда ижроси юзасидан биргаликда мониторинг ўрнатиш.

43. Сунъий интеллект технологияларига оид норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш, соҳада стандартлар лойиҳалари ишлаб чиқишида таклифларни биргаликда ишлаб чиқиш, такомиллаштириш ва халқаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш.

44. Сунъий интеллект технологияларини жорий этган иш берувчиларда қискартиришга тушган ходимларни замонавий соҳа ва мутахассисликларга қайта ўқитиш чораларини кўриш.

45. Сунъий интеллект жорий этилиши натижасида иш ўринларини йўқотаётган ходимларни бошқа касбларга ўқитиш ва бандлигини таъминлаш.

46. Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг асосий ва кўшимча қисмлари ўртасидаги мақбул нисбатни жамоа музокаралари натижасида ўрнатилишини таъминлаш.

47. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг тариф тизимидан тарифсиз тизимларига ўтишни Республика Кенгаши ёки унинг бўлинмаси билан олдиндан келишиб олинишини ҳамда ходимларнинг энг муҳим самарадорлик кўрсаткичлари (КРІ)ни баҳолашга бошланғич касаба уюшмаси ташкилоти сайланма органи вакиллари жалб этилишини таъминлаш.

III. МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ, БАНДЛИК КАФОЛАТЛАРИ

48. Ижтимоий шериклик тамойили асосида фаолият олиб боришда меҳнат шартномасининг мазмуни, уни тузиш ва бекор қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига мувофиқ белгиланади. Меҳнат қонунчилигига кўра ходимнинг мазкур **Келишув** ва жамоа шартномаларида белгиланган ҳуқуқлари ва кафолатлари даражасини пасайтирадиган меҳнат шартномаси шартлари ҳақиқий ҳисобланмаслиги ва қўлланиши мумкин эмаслиги эътиборга олинади.

Олий, касб-хунар таълими муассасалари битирувчилари, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафидан муддатли ҳарбий хизматдан кайтган шахслар, ёшлар, вояга етмаган фарзандлари бор аёллар, ногиронлиги бор шахслар ва ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламларининг бошқа тоифалари ишга жойлаштирилишига ҳар томонлама кўмаклашилади.

Ногиронлиги сабабли ногиронлиги бўлган шахс билан меҳнат шартномаси тузишни ёки ишда унинг юқори лавозимга кўтарилишини рад этишга, у билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга йўл қўйилмайди (МКнинг 425- моддаси).

Меҳнат вазифаси спорт мусобақаларига тайёргарлик кўришдан ва спорт мусобақаларида иштирок этишдан иборат бўлган ходимларнинг меҳнат муносабатлари МКнинг 503-моддаси асосида тартибга солинади.

49. Касаба уюшмаси органи таркибига сайланган ва ишлаб чиқаришдаги ишидан озод этилмаган ходимларга - шу органнинг розилигисиз;

ташкилот бўлинмаларидаги касаба уюшмалари органларининг раҳбарларига - тегишли касаба уюшмаси органининг розилигисиз;

ташкилотдаги касаба уюшмалари органларининг раҳбарларига - тегишли касаба уюшмалари бирлашмасининг розилигисиз интизомий жазо берилиши мумкин эмас.

Касаба уюшмалари органлари таркибига сайланган ва ишлаб чиқаришдаги ишидан озод этилмаган шахслар билан меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга меҳнат шартномасини бекор қилишнинг умумий тартибига риоя этишдан ташқари, улар аъзо бўлган касаба уюшмаси органининг розилиги олдиндан олинган ҳолда йўл қўйилади, ташкилот касаба уюшмаси органининг раиси билан меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга эса бундан ташқари тегишли касаба уюшмалари бирлашмасининг шундай розилиги олинган тақдирда йўл қўйилади.

50. Касаба уюшмалари органларига сайланган ва ишлаб чиқаришдаги ишидан озод этилмаган ходимларга иш берувчининг ташаббусига кўра интизомий жазо беришга, улар билан меҳнат шартномасини бекор қилишга, шунингдек касаба уюшмалари органлари таркибига сайланган ходимлар билан меҳнат шартномасини уларнинг сайлов ваколатлари тугаганидан кейин икки йил ичида иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга маҳаллий меҳнат органининг олдиндан розилигини олмасдан туриб йўл қўйилмайди.

51. Бадий академияда тузилмавий ўзгаришлар амалга оширилаётганида ногиронлар, вояга етмаган болалари бор аёллар ва пенсия ёшига яқинлашиб қолган ходимларнинг иш жойи мумкин қадар сақлаб қолинади.

52. Иш берувчи ходим билан меҳнат шартномасини тузиш пайтида, уни (имзо қўйиш йўли билан) ташкилотнинг Низоми, жамоа шартномаси, ички меҳнат тартиби қоидалари, ходимнинг меҳнат вазифаларига тааллуқли ҳаракатдаги бошқа меъёрий ҳужжатлар билан имзо қўйдириб таништиради ҳамда меҳнат шартномасида ва жамоа шартномасида белгиланган мавжуд меъёрлар билан ҳамоҳанглигини таъминлайди (таътил, иш вақти ва бошқалар).

53. Якка тартибдаги меҳнатга оид муносабатлар меҳнат шартномаси асосида юзага келади. Танлов бўйича эгалланиши лозим бўлган лавозимни эгаллаш учун танловдан ўтиш натижасида шартнома асосидаги якка тартибдаги меҳнатга оид муносабатлар юзага келади.

Якка тартибдаги меҳнатга оид муносабатлар қонунчиликда ва меҳнат ҳақидаги бошқа ҳуқуқий ҳужжатларда ёки ташкилот уставида (низомида) назарда тутилган ҳолларда лавозимга тайинлаш ёки лавозимга тасдиқлаш натижасида меҳнат шартномаси асосида юзага келади.

54. Меҳнат кодексининг 129-моддасида кўрсатилган тоифадаги ходимлар ишга қабул қилинганда дастлабки синов белгиланмайди.

Шунингдек:

- тегишли таълим муассасаларини (ўрта махсус, касб-хунар, олий) тамомлаб, биринчи марта ўз мутахассислиги бўйича 1 йил ичида ишга кирувчи битирувчилар;
- ишга қабул қилинганда меҳнат шартномаси 6 ойгача бўлган шахслар;
- 18 ёшга тўлмаган шахслар;
- илгари иш берувчи томонидан белгиланган асослар билан меҳнат шартномаси бекор қилинган шахслар.

Жамоа шартномаси ёки иш берувчининг локал ҳужжатларида белгиланса — бошқа ходимлар ҳам синовсиз қабул қилиниши мумкин.

55. Ходим МК-136 моддаси талабига асосан меҳнат шартларини ўзгартиришни талаб қилишга ҳақли. Ходимнинг ташаббуси билан уни вақтинча бошқа ишга ўтказиш сабаблари рўйхати ва бошқа ишга ўтказилганда меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари жамоа шартномаларида белгиланади.

56. Иш берувчининг ташаббуси билан ходимни бошқа ишга ўтказиш муддатининг чегараси, меҳнат ҳақининг аниқ миқдорлари, шунингдек ишлаб чиқариш зарурияти деб ҳисобланадиган ҳолатлар жамоа шартномаларига киритилади.

57. Бадиий академия ходимларни оммавий равишда ишдан озод этиш эҳтимоли тўғрисида камида икки ой олдин Республика Кенгашига ахборот тақдим этиш ва ишдан озод этиш оқибатларини енгиллаштиришга қаратилган маслаҳатли ишларни амалга оширади.

58. Юридик шахсларнинг тугатилиши ва қайта ташкил этилиши натижасида иш жойидан бўшатирилган ходимларнинг қонуний ҳуқуқларига риоя этилиши, уларни қайта ўқитиш, малакасини ошириш ва ишга жойлаштиришга кўмаклашиш.

59. Касаба уюшмаси қўмитаси ходим билан меҳнат шартномасини бекор қилишга розилиги масаласи бўйича қабул қилинган қарор ҳақида иш берувчининг ёзма тақдимномаси олинган кундан эътиборан ўн кунлик муддатда иш берувчига хабар қилиши керак. Агар кўрсатилган муддат тугаганидан кейин касаба уюшмаси қўмитаси қабул қилинган қарор ҳақида хабар қилмаса, иш берувчи ходим билан тузилган меҳнат шартномасини касаба уюшмаси қўмитасининг розилигисиз бекор қилишга ҳақли (МКнинг 164-моддаси).

60. Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга розилик сўраб киритилган тақдимнома касаба уюшмаси қўмитасида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Ижроия қўмитасининг 2023 йил 23 майдаги 9-5 сонли қарори билан тасдиқланган “Касаба уюшмаси қўмитаси, органида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилиш тўғрисидаги тақдимномасини кўриб чиқиш Тартиби” асосида кўриб чиқилиши таъминланади.

61. Ходимлар аттестациядан ўтказилиши бўйича камида 2 ой олдин огоҳлантирилади, камида 1 ой олдин назарда тутувчи қоидалар ва тахминий саволлар билан таништирилади. Аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги Низом Республика Кенгаши билан келишиб тасдиқланади.

IV. ИШ ВАҚТИ ВА ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ

62. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексига мувофиқ, Бадиий академия тизимида иш ҳафтасининг қуйидаги муддатлари қабул қилинади:

а) нормал меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ходимлар учун - ҳафтасига 40 соат;

б) 16 ёшдан 18 ёшгача бўлган ходимлар учун – ҳафтасига 36 соат;

в) I ва II-гуруҳ ногирони бўлган ходимлар учун – ҳафтасига 36 соат;

г) 3 ёшгача боласи бор аёллар учун – ҳафтасига 35 соат.

Иш кунининг бошланиш ва тугаш вақти ички меҳнат тартиби қоидаларида белгилаб қўйилади.

Ногирон ёки бетоб оила аъзосини парваришлаётган ходимлар учун ҳам қисқартирилган иш вақтлари белгиланади.

63. Ноқулай меҳнат шароитларидаги ишларда банд бўлган ходимлар рўйхати ва улар учун иш вақтининг 36 соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати жамоа шартномаларида белгиланади.

Ходимларга Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 205-моддасида назарда тутилган танаффуслардан ташқари иш куни (смена) давомида иш вақтига киритиладиган қуйидаги қўшимча танаффуслар берилади:

а) чанқокни қондириш учун;

б) табиий эҳтиёжларни қондириш учун;

в) дори воситаларини қабул қилиш учун;

г) ходимлар гимнастикаси учун.

64. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 186-моддасида назарда тутилган ҳолларда, шунингдек қуйидаги асослардан бири мавжуд бўлганда ходимнинг илтимосига кўра унга тўлиқсиз иш вақти белгилаб қўйилиши шарт:

а) ишнинг таълим билан қўшиб олиб борилиши;

б) профилактик даволаниш зарурияти;
в) технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар туфайли ходимлар сонини қисқартириш ўрнига;

г) бетоб оила аъзосини парвариш қилиш зарурияти;

д) ҳомиладор аёлнинг, ўн тўрт ёшга тўлмаган боласи (ўн олти ёшга тўлмаган ногирон боласи) бор аёлнинг, шу жумладан ҳомийлигида шундай боласи бор аёлнинг ёки оиланинг бетоб аъзосини парвариш қилиш билан банд бўлган ходимнинг илтимосига кўра, иш берувчи тиббий хулосага мувофиқ уларга тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш ҳафтаси белгилайди.

65. Иш берувчининг фармойиши ёки буйруғи бўйича, ишлаб чиқариш заруриятларидан келиб чиққан ҳолда, айрим ходимларни дам олиш ва байрам кунлари ишга жалб этишга, жамоа шартномасида белгиланган тартибда йўл қўйилади.

66. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 202-моддасида назарда тутилган даврлардан ташқари, ўртача иш ҳақи сақланиб қолинган ҳолда ходимга дам олиш учун эмас, балки қуйидаги мақсадларда бериладиган, ходимни меҳнат мажбуриятларини бажаришдан озод этишнинг қуйидаги даврлари ҳам дам олиш вақтига кирмайди:

- касаба уюшмаларининг сайлаб қўйиладиган органлари ишида, ижтимоий-меҳнат масалалари бўйича комиссиялар фаолиятида иштирок этиш;

- давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг қарорлари билан тузилган комиссиялар ишида иштирок этиш;

- касаба уюшмалари томонидан ташкил этиладиган таълим, маданий-маърифий ва спорт тадбирларида иштирок этиш;

- юқори касаба уюшмаси органига ҳисобот топшириш, йўлланмалар олиш;

- касаба уюшмасининг Уставида белгилаб қўйилган (Кўмита, Раёсат, Ижроия кўмита, Пленум йиғилишлари, давра суҳбатлари, семинарлар, конференциялар ва бошқа) тадбирларда иштирок этиш;

- умумтаълим мактабларида ўтказиладиган ота-оналар мажлисларида иштирок этиш;

- ходимларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун суд ва бошқа идораларда бўлиш;

- ишга келиш чоғида юз берган табиий офат, бахтсиз ҳодиса, авария ва бошқа кўнгилсиз ҳодисалар сабабли ишга етиб кела олмаслик;

- иш берувчининг ва меҳнат жамоасининг манфаатларини кўзлаб мажбуриятлар бажариладиган даврлар.

67. Биринчи иш йили учун ҳар йилги меҳнат таътилидан фойдаланиш ҳуқуқи ходимда у ушбу иш берувчида узлуксиз ишлаган олти ой ўтганидан кейин юзага келади. Меҳнат шартномаси тарафларининг келишувига кўра ходимга ишлаган олти ой ўтгунига қадар ҳам меҳнат таътили берилиши мумкин.

Олти ой ўтгунига қадар ходимнинг хоҳишига кўра МКнинг 227-моддасига мувофиқ ва жамоа шартномаларида кўрсатилган бошқа ҳолларда ҳар йилги меҳнат таътили берилади.

68. Иккинчи ва кейинги иш йиллари учун ҳар йилги меҳнат таътили иш берувчи ва ходим учун мажбурий бўлган таътилар жадвали билан белгиланадиган ҳар йилги меҳнат таътилларини бериш навбатида мувофиқ берилади.

Ҳар йилги меҳнат таътилларининг жадвали календар йил бошланишидан аввал иш берувчи томонидан касаба уюшмаси кўмитаси билан келишувга кўра тасдиқланади.

Ходимнинг хоҳишига кўра ҳар йилги меҳнат таътили унга қулай бўлган вақтда МКнинг 228-моддасида ва жамоа шартномасида қайд этилган ходимларга берилиши керак.

69. Ходимга мазкур ташкилотда ёки тармоқда ишлаган ҳар беш йил учун давомийлиги икки календарь кун бўлган, бироқ жами саккиз календарь кундан кўп бўлмаган ҳар йилги қўшимча меҳнат таътили берилади. Агар ходим иш берувчининг таклифига кўра ишга қабул қилинган бўлса, қўшимча меҳнат таътилини олиш ҳуқуқини берувчи иш стажига бошқа иш

берувчидаги иш стажи ҳам ҳисобга олинади. Ушбу кафолат қонунчиликда ўзига иш стажи учун ҳар йилги узоқроқ қўшимча меҳнат таътиллари берилиши назарда тутилган ходимларга нисбатан татбиқ этилмайди (МКнинг 226-моддаси, 220-моддаси иккинчи қисми).

70. Меҳнат шароити ноқулай ва ўзига хос бўлган ишларда банд бўлганлик учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 сентябрдаги 263-сонли Қарори билан тасдиқланган «Иш ўринларини меҳнат шароитлари ва асбоб-ускуналарнинг жароҳатлаш хавфлилиги юзасидан аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низом»га мувофиқ иш жойларини аттестация қилиш натижаларига кўра 3 кундан 12 кунгача;

Қонунчиликда белгилангандан ташқари асосий ва қўшимча таътилларни олиш ҳуқуқини берадиган даврлар, таътилларни бериш вақти бўйича имтиёзлари, таътиллар муддати ва ҳақини тўлаш жамоа шартномалари ва бошқа локал ҳужжатларда белгиланади.

71. Ходимлар МКнинг 229-моддасида кўрсатилган ҳолларда ҳар йилги меҳнат таътилинини узайтириш ёки бошқа муддатга кўчириш ҳуқуқига эга:

- вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даврида;
- ҳомиладорлик ва туғиш таътилининг муддати бошланганда;
- ҳар йилги меҳнат таътили ўқув таътилига тўғри келиб қолганда;
- давлат ёки жамоат мажбуриятларини бажараётганда, агар қонунчиликда бундай мажбуриятларни бажариш учун ишдан озод этиш назарда тутилган бўлса;
- жамоа шартномасида назарда тутилган бошқа ҳолларда.

72. Ходимларга қуйидаги ҳолларда ҳақ тўланадиган қўшимча ижтимоий таътиллар берилади:

- фарзанд туғилганида отага икки иш куни;
- оила қуриш муносабати билан уч иш куни;
- яқин қариндошларининг дафн маросимига уч иш куни.

Яқин қариндошлар деб ходимнинг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари, ўғил ва қизлари, турмуш ўртоғи, шунингдек турмуш ўртоғининг ота-оналари, ака-укалари, опа-сингиллари ҳисобланадилар.

Ходимнинг аризасига биноан унга иш ҳақи сақланмаган ҳолда таътил берилиши мумкин, унинг муддати ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан белгиланади, лекин у иш ҳақи сақланмайдиган охириги таътил берилган кундан эътиборан календарь йил давомида узлуксиз ёки жамланган ҳолда уч ойдан ошмаслиги керак.

73. Ходимга иш ҳақи қисман сақланадиган таътил бериш ва унинг давомийлиги тўғрисидаги масала ҳар бир муайян ҳолда меҳнат шартномаси тарафларининг келишувига кўра ҳал этилади. Ходимнинг унга бундай таътил берилишига розилиги иш берувчига ёзма ариза бериш орқали билдирилади. (МКнинг 240- моддаси).

74. Қуйидаги ходимларга уларнинг ҳоҳишига кўра, иш ҳақи сақланмаган ҳолда муқаррар тартибда таътил берилади:

- 1941-1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига ва имтиёзлари жиҳатидан уларга тенглаштирилган шахсларга - ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;
- ишлаётган I ва II гуруҳ ногиронларига - ҳар йили ўн тўрт календарь кунга қадар;
- икки ёшдан уч ёшгача бўлган болани парвариш қилаётган ота-онасининг бирига (ота-онанинг ўрнини босувчи шахсга), бувисига, бобосига ёки бошқа қариндошига;
- ўн икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ нафар болани ёки ўн олти ёшга тўлмаган ногиронлиги бўлган болани тарбиялаётган ота-онасининг бирига (ота-онанинг ўрнини босувчи шахсга) — ҳар йили ўн тўрт календарь кунгача;
- қонунчиликда ва меҳнат ҳақидаги бошқа ҳуқуқий ҳужжатларда, шунингдек меҳнат шартномаси шартларида назарда тутилган ҳолларда бошқа ходимларга (МК 242-моддаси).

V. МЕХНАТГА ҲАҚ ТЎЛАШ, ИЖТИМОЙ КАФОЛАТЛАР, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ

75. Бадий академия тизимида меҳнатга ҳақ тўлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган Ягона тариф сеткасига асосан амалга оширилади. Меҳнат ҳақи қонун ҳужжатлари билан белгиланган меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдоридан оз бўлиши мумкин эмас ва унинг энг кўп миқдори бирон бир тарзда чекланмайди.

Меҳнатга ҳақ тўлаш жамоа шартномалари орқали тартибга солинади.

Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг асосий ва қўшимча қисмлари ўртасидаги мақбул нисбатни жамоа музокаралари натижасида ўрнатилиши таъминланади.

Иш ҳақидан қонунчиликда кўзда тутилмаган ҳолатларда ушлаб қолишга йўл қўйилмайди.

Тизимда илмий асосланган меҳнат меъёрларини ишлаб чиқиш учун шарт-шароит яратиш орқали меъёрий негизни ривожлантириш ишлари давом эттирилади.

76. Ходимларнинг лавозим маошлари Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига асосан белгиланган тартибда ошириб борилади.

77. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 253-моддаси асосида меҳнатга ҳақ тўлашнинг ҳар ярим ойда бир мартадан кам бўлмаслиги ва иш ҳақини ўз вақтида тўланиши учун ташкилот раҳбари шахсан жавобгар ҳисобланади.

78. Тизимдаги ташкилотларда иш ҳақининг ҳамда стипендияларнинг ўз вақтида ва тўлиқ берилиши учун иш берувчи шахсан жавобгар ҳисобланади.

Қарздорлик мавжуд бўлган ҳолларда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг 2014 йил 19 апрелдаги 16-15 сонли “Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси тизимидаги касаба уюшма органлари томонидан иш ҳақи ўз вақтида тўланиши устидан жамоатчилик назоратини олиб бориш тартиби” тўғрисидаги Раёсат қарорига кўра иш олиб борилади.

79. Иш берувчининг айби билан бекор туриб қолинган вақт учун (иктисодий, технологик, техник ёки ташкилий сабабларга кўра ишни вақтинча тўхтатиб туриш) ходимнинг ўртача иш ҳақи миқдорида ҳақ тўланади.

Иш берувчига ва ходимга боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра бекор туриб қолинган вақт учун бекор туриб қолинган вақтга мутаносиб равишда ҳисобланган тариф ставкасининг (маошининг) камида учдан икки қисми миқдорида ҳақ тўланади, аниқ миқдори жамоа шартномасида кўрсатилади.

Ходимнинг айби билан бекор туриб қолинган вақт учун ҳақ тўланмайди. (МК 266-моддаси)

80. Бир йўла бир неча касбда (лавозимда) ишлаганлик, ўриндошлик асосида ишлаганлик учун, хизмат кўрсатиш доираси кенгайганлиги, бажариладиган ишлар ҳажми ортганлиги учун ходимларнинг меҳнат ҳақи миқдори меҳнат шартномаси тарафлари ўртасидаги келишувга кўра белгиланади.

Хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашни ташкил этиш учун асос сифатида Ягона тариф сеткасининг оширилган тариф коэффициентларини белгилашни жамоа шартномалари ва келишувлари орқали амалга оширилади. Тизимдаги бюджет ташкилотларда шунингдек хўжалик ҳисобидаги корхона ва ташкилотларда нарҳларнинг ўзгариб боришига, инфляция даражасига мутаносиб равишда меҳнат ҳақи миқдори оширилиши инobatга олиб борилади.

81. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сонли қарори билан тасдиқланган “Туман коэффициентлари, шунингдек, йиллик қўшимча таътилнинг энг кам муддати қўлланиладиган табиий-иқлим шароитлари оғир ва ноқулай бўлган жойлар рўйхати”да кўрсатилмаган табиий-иқлим шароитлари оғир ва ноқулай бўлган

айрим жойларда ишлаганлик учун устамалар ва кўшимча таътилар кўлланилиши тўғрисидаги шартлар нобюджет ташкилотларининг жамоа келишувлари ва шартномаларида назарда тутилиши мумкин.

Зарурат бўлганда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сон қарори билан тасдиқланган "Ишларнинг айрим технологик турлари, ишлаб чиқаришлар ва иқтисодий фаолият турлари бўйича ишчиларнинг тариф ставкаларини оширишнинг тармоқ коэффициентларини кўллаш тартиби ва уларнинг миқдорлари тўғрисида Низом" талаблари тадбиқ қилинади.

Кўчма ва қатнаш тусидаги ишлар учун устамалар белгиланадиган ходимлар касблари ва лавозимлари рўйхати, шунингдек, устамалар миқдори иш берувчилар томонидан касаба уюшмаси кўмитаси билан келишган ҳолда белгиланиши ва жамоа шартномасида кўрсатилиши таъминланади.

82. Автомобиль транспорти ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги низом (рўйхат рақами 3130, 2019 йил 23 январь) талабларини татбиқ қилиш бўйича тавсиялар бериш.

83. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдорига риоя этилиши, меҳнатга ҳақ тўлаш тизимлари касаба уюшмаси кўмиталари билан келишувга биноан белгиланиши, иш ҳақидан қонунчиликда кўзда тутилмаган ушлаб қолишларга йўл қўйилмаслиги устидан жамоатчилик назорати ўрнатилади.

84. Иш берувчи томонидан иш ҳақини ва бошқа тўловларни тўлаш муддати бузилган тақдирда, уларни тўлов муддатидан кейинги кундан эътиборан то ҳақиқатда ҳисоб-китоб қилинган кунни ўз ичига олган муддатгача ҳар бир кечиктирилган кун учун Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг ўша вақтда амалда бўлган қайта молиялаштириш ставкасидан келиб чиққан ҳолда фоизлар (пулли компенсация) билан бирга тўланишини давлат ва касаба уюшмалари меҳнат инспекциялари томонидан назоратга олинади.

85. Касаба уюшмалари томонидан ходимларнинг меҳнат малака даражасини ҳамда меҳнат шароитларини ҳисобга олган ҳолда иш ҳақи тўланиши устидан тизимли жамоатчилик назорати ўрнатилади.

86. Иш берувчиларга ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда касаба уюшмаси кўмитаси раиси вазифасини бажарувчи ходимга унинг ойлик (лавозим) маошининг (ишбай ҳақ тўланадиган ходимнинг эса ўртача ойлик иш ҳақининг) камида 20 фоизи миқдорда кўшимча ҳақ тўлашни тавсия этиш.

87. Илғор халқаро тажриба асосида меҳнатни меъёрлаштириш ва унга ҳақ тўлаш соҳасида меҳнат нормалари ва қоидалари ишлаб чиқилади.

88. Бахтсиз ҳодисалар ва фавқулотдаги вазиятлар натижасида зарар кўрган ходимларга, ташкилотнинг молиявий ҳолатини ҳисобга олган ҳолда моддий ёрдам кўрсатилиши мумкин.

89. Ходим меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ бўлмаган сабабларга кўра вафот этганда унинг оиласига моддий ёрдам кўрсатилади. Унинг меъёри жамоа шартномаларида белгиланади.

90. Ходимларга шифоҳоналарда даволанишлари ва дори-дармон харажатлари учун жамоа шартномасида белгиланган миқдорда моддий ёрдам кўрсатилади.

91. Ходимларга қиш мавсумига тайёргарлик кўришлари учун ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб олишлари учун касаба уюшмаси органи таклифига биноан моддий ёрдам кўрсатилади.

92. Иш берувчи вақтинча меҳнатга лаёқатсизлик нафақасини қуйидаги миқдорларда тўлаб бориш мажбуриятини ўз зиммасига олади:

- иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларидан бўлган ходимларга, байналмилалчи жангчиларга ва уларга тенглаштирилган шахсларга, қарамоғида 16 ёшга (ўқувчилар учун - 18

ёш) тўлмаган уч нафар ва ундан кўп фарзанди бўлган ходимларга, Чернобил АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда қатнашган ходимларга, Чернобил АЭСдаги авария натижасида радиоактив ифлосланиш зонасидан эвакуация қилинган ва кўчирилган қон ҳосил қилувчи органлар касалликлари (ўткир лейкоз), қалқонсимон без (аденома, рак) ва хавфли ўсмалар билан боғлиқ касалликларга чалинган ходимларга, ядро полигонларида ва бошқа радиация-ядро объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги ногиронлиги бўлган ходимларга, шунингдек ходим ишда шикастланиш ва касб касалликлари оқибатида вақтинчалик меҳнат қобилиятини йўқотганда ойлик иш ҳақининг тўлиқ миқдорида;

- ижтимоий аҳамиятга эга касалликлар бўйича ҳисобда турувчи ходимларга, улар томонидан давлат ижтимоий суғуртасига бадаллар тўлаб келиниши муддатига (умумий иш стажига) қараб ойлик иш ҳақининг 60 фоизидан 100 фоизигача миқдорда;

- қолган ҳолларда, улар томонидан давлат ижтимоий суғуртасига бадаллар тўлаб келиниши муддатига (умумий иш стажига) қараб ойлик иш ҳақининг 60 фоизидан 80 фоизигача миқдорда тўланади.

93. Карантин қоидалари кучайтирилганда ходимлар иш берувчилар томонидан иш ҳақи қисман сақлаб қолиниб мажбурий таътил берилишига йўл қўйилади. (СҚ 374-модда 2-банд)

Масофавий ишда ишловчи ходим иш вақтини ўз хоҳишига кўра тақсимланишини ҳисобга олган ҳолда, у томонидан бажарилган ишлар учун бир баравар миқдорда меҳнат ҳақи тўланади. Бунда ходимга нисбатан иш вақтидан ташқари иш, дам олиш ва байрам кунларидаги иш, шунингдек тунги вақтдаги иш учун меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари қўлланилмайди.

Жамоа шартномасида, ички ҳужжатда, меҳнат шартномасида назарда тутилган ходимларнинг бошқа тоифалари ҳам вақтинча масофадан туриб ишлашга ўтиш ёки ўтказиш учун устувор ҳуқуққа эга бўлиши мумкин. (МКнинг 458-моддаси)

94. Иш берувчи ишлаётган аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш нафақалар бўйича тўловларни тўлашни кафолатлайди.

95. Ўзбекистон Республикасининг “Дафн этиш ва дафн иши тўғрисида” Қонунига мувофиқ, ходимнинг ёки унинг қарамоғидаги оила аъзосининг вафоти сабабли иш берувчи томонидан ходимга ёки унинг оила аъзоларига дафн этиш ҳаражатларини қоплаш учун белгиланган тартибда нафақа берилади.

96. Ўзбекистон Республикаси ичидаги хизмат сафарлари учун тўланиладиган компенсациялар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 2 августдаги 424-сонли Қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси ҳудудида хизмат сафарлари тўғрисидаги Низом” билан тартибга солинади.

97. Ходимга:

- иш сайёр ва кўчиб юриш хусусиятига эга бўлганда, шунингдек дала шароитларида ва вахта усулида ишланганда МКнинг 289-моддасига асосан;

- бошқа жойдаги ишга кўчиб ўтганда МКнинг 289-моддасига асосан;

- иш берувчининг йўлланмаси бўйича ходимнинг касбий тайёргарлик, қайта тайёрлаш, малака ошириш ва стажировкадан ўтиши бошқа жойга кўчишни талаб қилса МКнинг 290-моддасига асосан;

- иш жараёнида ходимга тегишли ёхуд унинг томонидан учинчи шахслардан ижарага олинган мол-мулкдан иш берувчининг розилиги билан фойдаланилганда МКнинг 293-моддасига асосан компенсация тўланади;

- меҳнат шартномаси бекор қилинганда МКнинг 173-моддасида кўрсатилган ҳолларда ишдан бўшатиш нафақаси тўланади;

- ишдан бўшатиш нафақаси миқдорини белгилаш учун иш стажига иш берувчининг таклифи билан ишга кирган ходимларнинг аввалги меҳнат қилган ташкилотда ишлаган вақти ҳам ҳисобга олинади.

98. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 28 декабрдаги “Кексалар ва ногиронларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги ПҚ-2705-сонли Қарорини амалга оширишга ҳар томонлама қўмаклашиш.

99. Ходимларга иш тақсимоти, ходимларнинг фаолиятидаги ютуқлар учун қўшимча мукофот тўловларини режалаштиришда касаба уюшмаси қўмиталари вакилларининг иштироки шарт.

100. Ходимларнинг ишга келиб-кетиш транспорт харажатлари ҳамда тушлик харажатлари иш берувчи томонидан ҳар ойда қисман қопланиши мумкин.

101. Академия тизимидаги хўжалик ҳисобидаги ташкилотларида маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотишдан олинган соф тушум таркибида иш ҳақининг улуши оширилишига эришиш.

102. Меҳнат муносабатларини легаллаштириш ҳамда мазкур келишув ва жамоа шартномалари воситасида хўжалик ҳисобидаги тармоқ ва ташкилотларнинг ўз тариф сеткаларини ўрнатиш орқали ўртача иш ҳақи оширилишини таъминлаш.

103. “Яшил ишлаб чиқариш” тамойилларини жорий этиш жараёнида энергия тежамкорлиги технологияларига ўтишда иш ўринлари қисқартирилишига йўл қўймаслик чораларини кўриш.

104. Ишлаётган ходимлар ҳамда уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш мақсадида, тарафлар жамоа шартномалари орқали ўз зиммаларига қуйидаги мажбуриятларни оладилар:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сонли Фармони билан тасдиқланган “Ўзбекистон - 2030” стратегиясини амалга оширишга оид Давлат дастурлари бажарилишига ҳар томонлама қўмаклашиш;

- кам таъминланган оилаларга, кўп болали оилаларга, уруш ва меҳнат фахрийларига доимий равишда моддий ёрдам кўрсатиб бориш.

105. Иш берувчилар асосий ишидан озод этилмаган касаба уюшмаси қўмитаси аъзоларига, юқори касаба уюшмаси органлари томонидан ташкил этиладиган ўқувлар, маданий-маърифий ва спорт йўналишидаги тадбирларда иштирок этишлари билан боғлиқ хизмат сафари харажатларини муассаса ҳисобидан қоплаш мажбуриятини олади.

106. Жамоавий музокараларда иштирок этадиган ходимларнинг вакиллари билан меҳнат шартномасини ушбу музокаралар олиб борилаётган даврда интизомий жазо қўллашга ёки уларни иш берувчининг ташаббуси билан бошқа ишга ўтказишга касаба уюшма қўмитасининг олдиндан розилигини олмасдан йўл қўйилмайди.

107. Фавқулодда ҳолатлар юзага келган тақдирда аҳоли учун Халқаро меҳнат ташкилотининг “Тинчликни ва қарши ҳаракат салоҳиятини таъминлаш мақсадида бандлик ва муносиб меҳнат тўғрисида”ги 205-сонли тавсияси асосида ижтимоий ҳимоя чораларини кўриш.

108. Ходимлар ҳамда уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш, муносиб ҳаёт учун меҳнат қилиш шарт-шароитларини яратиб бериш мақсадида Тарафлар ўз зиммаларига қуйидаги мажбуриятларни оладилар:

- Меҳнат таътили даврида ходимлар учун Республикадаги санаторий ва дам олиш масканларида, ёзги таътил даврида ходимларнинг фарзандларини болалар дам олиш оромгоҳларида иш берувчи ҳисобидан соғломлаштириш ва дам олдириш ишлари ташкил қилинади.

- Иш берувчи молиявий имкониятидан келиб чиқиб кўп йиллар давомида тизимда фаолият юритган ёлғиз қариялар, пенсионерлар ва ногиронларга соғломлаштириш учун бепул йўлланмалар ажратади.

- Иш берувчи томонидан ўзининг балансида бўлган ижтимоий объектлар фаолиятини янада ривожлантириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, жорий ва капитал таъмирлаш ҳамда зарур шарт-шароитлар яратиш учун сарф-харажат сметаси асосида маблағ ажратади.

- Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш ҳамда дам олиши учун йўлланмалар, бошланғич касаба уюшма кўмиталари томонидан бериладиган буюртмалар асосида, улар томонидан тўланган ижтимоий солиқ тушумларидан ва касаба уюшмасига аъзолик бадалларидан тушган маблағларнинг соғломлаштиришга ажратилган миқдорига мувофиқ равишда берилади.

109. Ҳамкорликда:

1. Маданият ва санъат тизимида фаолият олиб бораётган ходимларни қўнимлилигини таъминлаш борасида доимий рағбатлантириб бориш, соҳага малакали мутахассисларни жалб этиш мақсадида меҳнатга ҳақ тўлаш тизимини қайта кўриб чиқиш.

2. Ташкилотларни малакали кадрлар билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш, самарали меҳнат фаолиятини ташкил этиш ва етарлича шарт-шароитлар яратиш орқали ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида уй-жой сотиб олиш учун имтиёзли кредитлар ажратилишига кўмаклашиш.

3. Ходимларни соҳага оид илғор тажрибага эга хорижий давлатлар билан мунтазам тажриба алмашиш мақсадида:

- соҳа вакилларини халқаро лойиҳаларда иштирокини таъминлаш орқали тажриба алмашиш тизимини жорий қилиш;

- номоддий маданий меросимизнинг ажралмас қисми бўлган халқ ижодиёти, тасвирий санъат йўналишларидаги энг ёрқин асарларни халқаро аренага олиб чиқиш тизимини жорий этиш.

- тасвирий санъат ва дизайн йўналишидаги олийгоҳларнинг талабаларини илғор тажрибага эга хорижий давлатлардаги нуфузли олий ўқув юртлирида ўқув амалиётини ташкил этиш борасида ўзаро меморандум имзолашга эришиш.

- Ёш умидли иқтидорларни оталиқга олиш. Уларни дунё сахнасида чиқишига Академия билан биргаликда кўмак бериш.

4. Кўп йиллар мобайнида меҳнат қилиб, халқни эътиборини қозонган, юртимиз маданияти ва тасвирий санъатига улкан ҳисса қўшган Устоз ва фахрийларни;

- Давлат мукофотларига тавсия этиш;
- тизимдаги ўқув юртлири талабаларидан ташкил топган кўнгиллик –**волонтерларни** жалб этган ҳолда яққа-ёлғизлардан хабар олиш, туғилган кун ва соҳа байрамларида уларга эсдалик совғалари бериш, маиший муаммоларини ҳал этишда кўмаклашиш;

- юртимиз зиёратгоҳларига саёхатлар уюштириб “Фахрийлар поездлари” ни ташкил этиш;

- шифоҳона ва сиҳатгоҳларда даволанишлари ва дори-дармон харажатлари учун жамоа шартномасида белгиланган миқдорда моддий ёрдам кўрсатиш.

- Олий таълим муассасаларида мунтазам равишда Фахрийлар иштирокида ёшлар билан давра суҳбатлари, **“мастер класслар”** ташкил этиш. Тадбирларни ОАВда кенг оммага ёритиб бориш.

5. Умумхалқ ва касб байрамларини, хусусан, 15 апрель - “Маданият ва санъат ходимлари куни”, 21 апрель – “Халқаро рассомлар куни” ва 11 ноябрь-“Ўзбекистон касаба уюшмалари куни”ни нишонлаш ва эсдалик совғалар билан тақдирлаш.

6. Соҳа ходимлари учун соғломлаштириш профилактория маркази ташкил этиш.

7. Ўқув йили давомида мувоффақиятларга эришган энг иқтидорли ва ижтимоий-иқтисодий кўмакга муҳтож талабаларга Низом асосида “Ўзбекистон маданият, спорт ва туризм ходимлари касаба уюшмаси стипендияси”ни жорий этиш.

VI. МЕҲНАТ ИНТИЗОМИ

110. Ходимлар меҳнат вазифаларини меҳнат шартномалари ва ички меҳнат тартиби қоидаларига риоя қилган ҳолда бажарадилар.

111. Ўз меҳнат вазифаларини тўла ва сифатли бажарган ходимларга:

- ташаккурнома изҳор қилиш;
- қимматбаҳо совғалар ва фахрий ёрлик билан тақдирлаш;
- ташкилот тизимидаги турли номинациялар бўйича унвонлар бериш;
- давлат мукофотларига тавсия этиш орқали рағбатлантирилади.

112. Меҳнат интизомини бузганлик учун интизомий жазоларни қўллаш, белгиланган муддатлар ўтиб кетганидан сўнг йўл қўйилмайди.

113. Интизомий жазо амал қилиб турган муддат мобайнида ходимга нисбатан рағбатлантириш чоралари қўлланишини бекор қилмайди.

114. Интизомий жазо қўлланилишидан аввал ходимдан ёзма равишда тушунтириш хати талаб қилиниши лозим.

VII. МЕҲНАТ НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ

115. Тарафлар **Келишувни** бажарилишида юзага келган ҳар қандай низоларни олдини олиш чораларини кўришни ўз зиммасига оладилар. Баҳслашувлар ўзаро ишонч ва ҳурмат билан, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари асосида ҳал этилади.

116. Якка тартибдаги меҳнат низолари “Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раёсатининг 12.01.2015 йилдаги 20-66 “с”-сонли ва Ўзбекистон Савдо-саноат палатасининг 15.01.2015 йилдаги 01-СП-сонли қўшма қарори билан тасдиқланган “Якка меҳнат низолари комиссиялари фаолиятини ташкил этиш юзасидан тавсиялар” асосида ишлаб чиқилган низом асосида кўриб чиқилади.

117. Бадий академиядаги касаба уюшмаси вакили:

- касаба уюшмалари иш берувчи томонидан меҳнат муносабатларига тааллуқли қонунлар ва талабларига риоя этилишини назорат қилиб боради, аниқланган камчиликларни бартараф этиш бўйича тақдимнома киритади;

- ходимларнинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиб, даъво аризалари билан судга мурожаат қиладилар;

- ходимларнинг мурожаатларини кўриб чиқиб, улар юзасидан қонунларга мувофиқ тегишли жавоб берадилар.

VIII. МЕҲНАТ ХАВФСИЗЛИГИ ВА ГИГИЕНАСИ

118. Иш берувчи ва унинг тизимидаги органлар раҳбарлари меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси тизимини жорий этишга, унинг фаолият кўрсатиши ва ривожланишини таъминлашда иштирок этишга, шунингдек, тегишли норматив - ҳуқуқий ҳужжатларга ва меҳнат стандартларига мувофиқ, тизимда ходим ва ишчиларга хавфсиз ва гигиена талабларига жавоб берадиган меҳнат шароитларини яратиб беришга мажбурдирлар.

119. **Иш берувчи ушбу мажбуриятларни бажариш мақсадида:**

“Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Қонун (янги таҳрири) ва Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 24 декабрдаги 819-сон қарорининг 1-илоvasи билан тасдиқланган “Ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилиш ишларини ҳамда меҳнатни муҳофаза қилиш хизмати фаолиятини ташкил этиш тартиби тўғрисида”ги Низом талаблари асосида тизимда меҳнат муҳофазасини ташкил этиш чора - тадбирларини ишлаб чиқади ҳамда уни молиявий

таъминлаш ва амалга ошириш чораларини кўради;

иш ўринларида меҳнат шароитларининг ҳолати, айниқса зарарли (ўта зарарли) ва (ёки) хавфли (ўта хавфли) ишлаб чиқариш омиллари юзасидан доимий назоратни амалга оширади;

Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раёсати қарори билан тасдиқланган “Меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирларини режалаштириш бўйича тавсиялар”га риоя этган ҳолда, жамоа шартномаларида меҳнат муҳофазаси бўйича Битим тузилишини, Битимда кўзда тутилган тадбирларга керакли миқдорда маблағлар ажратилишини ҳамда уларнинг мақсадли сарфланишини таъминлайди;

Меҳнат кодексининг 362-моддасига мувофиқ, иш берувчи барча янги ишга қабул қилинаётган, бошқа ишга ўтказилаётган ишчи ва ходимлар учун меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриқлар берилишини ташкил этади. Ходимларга ишларни хавфсиз бажариш усуллари ва бахтсиз ҳодисаларда биринчи ёрдам кўрсатиш бўйича ўқув машғулотлари ўтказилишини таъминлайди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 24 декабрдаги 819-сон қарорининг 2-илоvasи билан тасдиқланган “Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриқдан ўтказиш, ўқитиш ва билимларини текшириш, малака ошириш ҳамда қайта тайёрлаш тўғрисидаги” Низом талаблари асосида ходимларни меҳнат муҳофазаси бўйича қайта тайёрлайди, малакасини оширади ва ўқитади ҳамда билимларини синовдан ва аттестациядан ўтказиш ишларини ташкил этади;

Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 15 сентябрдаги 263-сонли қарори билан тасдиқланган “Иш ўринларини меҳнат шароитлари ва асбоб - ускуналарнинг жароҳатлаш хавфлилиги юзасидан аттестациядан ўтказиш тартиби тўғрисидаги Низом”га асосан ишчи ва ходимларга имтиёзлар ва компенсациялар белгиланадиган, имтиёзли шартларда пенсияга чиқиш ҳуқуқи бериладиган, ногиронлиги бор шахслар банд бўлган зарарли, хавфли ва бошқача меҳнат шароитларига эга иш ўринларини камида беш йилда бир маротаба аттестациядан ўтказилишини таъминлайди;

ишчи ва ходимларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланишини олдини олиш, шунингдек, уларнинг пайдо бўлиш сабабларини бартараф этиш чораларини кўради;

Меҳнат кодексининг 360-моддасига мувофиқ, иш берувчи Соғлиқни сақлаш вазирлиги 2012 йил 10 июлдаги 200-сонли буйруғи билан белгилаган тартибда ходимларни дастлабки ва даврий мажбурий тиббий кўриқлардан ўтказилишини, кўриқдан ўтиш вақтида уларнинг иш жойи ва ўрточа иш ҳақи сақланишини, шунингдек тиббий кўриқлар учун зарур маблағларни ажратилишини таъминлайди;

ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликларидан давлат томонидан мажбурий ижтимоий суғурта қилинишини, шунингдек иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилинишини таъминлайди;

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 24 июлдаги 465-сон қарори билан тасдиқланган “Меҳнат нормаларини ишлаб чиқиш ва жорий қилиш тартиби тўғрисидаги намунавий Низом” талабларига мувофиқ меҳнат нормаларини ишлаб чиқиш, жорий этиш ва уларни қайта кўриб чиқиш ишларини ташкил этади;

меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича ваколатли вакилларни сайлаш, ўқитиш ва уларнинг малакасини доимий равишда ошириб боришлари ҳамда жамоа шартномаларига кўра улар ўз фаолиятини самарали амалга оширишлари учун қулай шароитларни яратади;

меҳнат муҳофазаси бўйича сайланган вакилларнинг ўқишини улар сайлангандан сўнг

бир ой ичида касаба уюшмаси қўмитаси иштирокида ташкил қилади;

меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакил этилган шахсга ўз зиммасига юклатилган вазифаларни бажариши учун ҳар ҳафтада камида икки соат иш вақти ажратилади ва бу вақт учун иш жойи (лавозими) бўйича ўртача ойлик иш ҳақи сақланади;

Касаба уюшмаси қўмитаси билан келишган ҳолда меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакилларни маънавий ва моддий жиҳатдан рағбатлантириб боради;

ходимларга уларнинг меҳнат вазифасини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарар учун кўзда тутилган миқдорда нафақа ва тўловларни ойма-ой тўланишини таъминлайди;

ходим меҳнат вазифасини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланганда ёки касб касалликлари оқибатида вақтинчалик меҳнат лаёқатини йўқотганда ўртача ойлик иш ҳақининг 100 фоизи миқдорида тўловни амалга оширади;

жамоа шартномаларида меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича кўзда тутилган мажбуриятларни бажаради;

меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси масалаларининг муҳим ўрин тутиши ҳақида жамоат фикрини шакллантириш бўйича оммавий ахборот воситалари орқали кенг тушунтириш ишларини олиб боради;

ишлаб чиқаришда меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси талабларининг бузилиши ва бахтсиз ҳодисаларни яширганликда айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш тўғрисида ваколатли органларга мурожаат қилади;

меҳнат шароитлари ноқулай ишларда банд бўлган ходимларни белгиланган нормалар бўйича сут, озиқ-овқат маҳсулотлари, махсус кийим-бош, махсус пойабзал ҳамда бошқа шахсий ҳимоя ва гигиена воситалари, шунингдек, жамоавий ҳимоя воситалари билан таъминлаш чораларини кўради.

120.Касаба уюшмаси Республика Кенгаши, Иш берувчи билан ҳамкорликда:

Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 21 июлдаги 454-сон қарори билан тасдиқланган “Меҳнатни муҳофаза қилишни бошқариш тизими тўғрисида”ги Низом талабларига мувофиқ, ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилишни бошқариш тизимини жорий этиш ва ундан самарали фойдаланишни таъминлайди;

Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича жамоатчилик назоратини ташкил этиш юзасидан барча номинациялар бўйича (“меҳнатни муҳофаза қилишда энг яхши натижаларга эришган ташкилот”, “ходимларга соғлом ва хавфсиз меҳнат шароитлари яратиш, ходимларнинг меҳнат муҳофазасига бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилишда энг яхши касаба уюшмаси ташкилоти”, “энг яхши меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакил”, “меҳнат муҳофазаси бўйича ёш мутахассис”) Республика кўрик-танловини ўтказиши ва ғолибларни тақдирлайди;

Меҳнат шароитлари ва хавфсизлиги, шунингдек, ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликлари бўйича махсус текширувларда иштирок этиш, сабабларни биргаликда таҳлил қилиш ва натижалар юзасидан доимий ахборот алмашиш амалиётини йўлга қўяди.

иш жойларида меҳнат муҳофазаси маданиятини ошириш ва хавфсиз меҳнат усулларини жорий этиш бўйича биргаликда ҳар йили манзилли чора-тадбирлар амалга оширади;

ҳар йили 28 апрель - “Бутунжаҳон меҳнатни муҳофаза қилиш куни” муносабати билан тизимдаги барча ташкилотларда ушбу санага бағишланган тадбирлар ташкил этилади.

меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича илғор маҳаллий ва хорижий тажрибаларни

оммалаштириш ҳамда жорий этиш чораларини кўради.

Меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича мавжуд тизимни такомиллаштириш бўйича таклифларни Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясига таклиф киритади.

121.Тарафлар ходимлар меҳнатини муҳофаза қилиш бўйича Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган кафолатларига риоя этиш ва имтиёзлар берилишини таъминлайди.

122.Касаба уюшмаси кўмиталари барча босқичларда меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси қоидаларига риоя этилиши, шунингдек, Иш берувчилар томонидан бу борадаги мажбуриятлари бажарилаётганлиги устидан назоратни амалга оширади.

123.Меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси қоидаси бузилганда ходим ва ишчи ишни тўхтатишга ҳақли. Бундай ҳолатлар ходимларнинг айбисиз юз берганда, уларга ўртача иш ҳақи сақлаб қолинади.

124.Иш берувчи ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар ишлаб чиқилишини таъминлайди ва касаба уюшмаси кўмитаси томонидан унинг ижро этилиши бўйича жамоатчилик назорати олиб борилади.

125.Иш берувчи 2030 йилгача бўлган даврда барқарор ривожланиш соҳасидаги миллий мақсад ва вазифаларни амалга ошириш ишларида иштирок этади, муносиб меҳнат мақсадига етишда соғлом ва хавфсиз меҳнат шароитлари яратилиши учун тизимли чора-тадбирларни амалга оширади.

126. Иш берувчи тизимдаги корхона ва ташкилотларда касаба уюшмалари ташаббуслари билан ташкил этиладиган яшил ҳудудларни кенгайтириш ишларида фаол иштирок этади.

Иш ўринларини меҳнат шароитлари, асбоб-ускунанинг жароҳат етказиш хавфи юзасидан аттестациядан ўтказиш ишларини ташкил этади;

ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар ва хизмат вақтида орттириладиган касалликларидан давлат томонидан мажбурий ижтимоий суғурта қилинишини, шунингдек иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилинишини таъминлайди;

ходимларга қонунчилик ҳужжатларида белгиланган имтиёзлар ва компенсацияларни берилиши, уларга меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриқлар берилиши, меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича ўқув ва малака оширишдан ўтиши юзасидан жамоатчилик назоратини олиб боради;

меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича ваколатли вакилларни сайлайди, уларни ўқитиш ва малакасини ошириб боради ҳамда ўз фаолиятини самарали амалга ошириш учун қулай шароитларни яратиш мажбуриятини олади.

Х. АЁЛЛАР ВА ЁШЛАР УЧУН ҚЎШИМЧА КАФОЛАТЛАР

Тарафлар аёллар ва ёшлар учун Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган кафолатларга риоя этишни ва имтиёзлар беришни ўз зиммасига олган ҳолда қуйидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

127. Аёллар ва ёшларга қўшимча имтиёзлар берилишини назарда тутувчи идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни инвентаризациядан ўткази ва Халқаро Меҳнат Ташкилоти конвенцияларига ва Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқлиги нуқтаи-назаридан қайта кўриб чиқиш ҳамда уларга қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш юзасидан таклифлар бериш.

128. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш бўйича бешта муҳим ташаббус”и бўйича дастурларидан келиб чиқиб ёшлар ва хотин-қизлар манфаатларини ҳимоя қилиш, шу жумладан:

ишлаётган ёшлар фаолиятидаги, олий ва касб-хунар таълими муассасалари талабаларида салбий ҳолатларни, жумладан, эртанги кунга ишонч сўнишининг олдини олиш, иш ҳақи, меҳнат шaroитларидан миннатдорлик ҳиссини уйғотиш мақсадида ёшлар ўртасида маданий-маърифий, жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини амалга ошириш;

ёшларнинг хорижий тил, компьютер саводхонлиги ҳамда замонавий билимларни мукамал эгаллашларига турли хил ўқувлар ўтказиш орқали кўмаклашиш, улар орасидан салоҳиятли ёшларни танлаб олган ҳолда кадрлар захирасини шакллантириш.

129. Жамоа шартномалари ва келишувларида куйидагилар назарда тутилишини таъминлаш:

хотин-қизлар ва эркеклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятларни таъминлаш мажбуриятларини ташкилотларнинг ва улар таркибий бўлинмаларининг ваколатли шахси зиммасига юклатиш;

ишга қабул қилиш ва хизмат бўйича кўтаришда хотин-қизлар ва эркеклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятларни яратиш;

хотин-қизлар ва эркеклар меҳнатига ҳақ тўлашда нотенгликка йўл қўймаслик.

130. Жамоа шартномалари ва келишувларида аёллар ва ёшларга имтиёзлар бериш, улар учун маънавий ва моддий қўллаб-қувватлаш чораларини қўллаш масалаларини назарда тутиш, шу жумладан:

хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари кунини узайтириш;

ёш болали аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш ва қисқартирилган иш вақтини ўрнатиш;

таълим муассасалари битирувчиларига меҳнат муносабатлари соҳасида кўшимча имтиёзлар ўрнатиш;

хотин-қизларнинг жисмоний фаоллигини ошириш учун зарур шарт-шaroитлар яратиш;

хотин-қизлар учун саёҳатларни ташкил этиб бориш;

хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш, уй-жой қурилиши, шунингдек, сафарбарлик чакируви захирасида хизматни ўташга ҳақ тўлаш учун ёш ходимларга фойсиз ссудалар бериш.

131. “Касаба уюшмалари – аёллар манфаати йўлида” шиори асосида хотин-қизлар меҳнатини муҳофаза қилиш бўйича янги тизимни жорий этиш.

132. Меҳнат жамоаларидаги гендер аудит натижаларини муҳокама қилиб, иш берувчилар билан биргаликда хотин-қизларга янада қулай меҳнат шaroитларини яратиш бўйича амалий чораларни белгилаш.

133. “Аёллар дафтари” орқали ёрдам кўрсатиладиган аёллар тоифаларига уй-жой ва яшаш шaroитини яхшилашга, тиббий ва психологик ёрдамга муҳтож, тазйиқ ва зўравонликка учраган ҳамда ҳуқуқий ёрдамга муҳтож аёлларни ҳам кўшишни назарда тутиш.

134. Гендер тенгликни таъминлаш ҳолатини таҳлил қилиш ва гендер тенгликни таъминлаш бўйича манзилли стратегияларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш.

XI. МАДАНИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТНИ ОММАЛАШТИРИШ, ИЧКИ ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ, МЕҲНАТКАШЛАР ВА УЛАРНИНГ ОИЛА АЪЗОЛАРИНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ

135. Мазкур масалаларда тарафлар куйидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

- ҳар бир ташкилотда “Маънавият ва маърифат хонаси” ни ташкил этиш ва уни адабиётлар ҳамда плакатлар, стендлар билан таъминлаш;

- ходимлар ва уларнинг оила аъзолари ўртасида бадий ҳаваскорликни янада ривожланишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатиш, уларнинг бўш вақтларини сермазмун ўтказишлари учун тарихий обидаларга саёҳатлар, театр, концерт ва музейларга ташрифларини уюштириш;

- рағбатлантириш сифатида тизим ташкилотларининг бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан ўз ходимларининг камида 10 фоизини оила аъзолари билан биргаликда ҳар йили дам олишга (ички туризмга) юборишни назарда тутадиган ходимларнинг жамоавий ва оилавий дам олишини ташкил қилиш;

- ходимлар, айниқса ёшларни маънавий-маърифий, ғоявий-мафкуравий дунёқарашини янада ошириш, сиёсий ва ҳуқуқий билимини ривожлантириш, интеллектуал салоҳиятини такомиллаштириш мақсадида, турли соҳа вакиллари жалб этган ҳолда давра суҳбатлари, маънавий-маърифий тадбирларни ўтказиб бориш;

- ходимларни ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш, дам олдириш билан боғлиқ тадбирларни касаба уюшма қўмитасининг тавсияси асосида ташкил этиш;

- тизим ташкилотларида ойнанинг бир шанба кунини “Спорт-саломатлик куни” деб эълон қилиш ва **Иш берувчи** билан ҳамкорликда ходимларга жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун етарли шароитлар яратиб бериш (спорт майдончалари ташкил этиш, махсус спорт хоналарини ажратиш), турли спорт секциялари ва тўғарақларига жалб этиш, меҳнат жамоаларида ходимлар гимнастикасини жорий этиш ҳамда жисмоний тарбия жамоалари фаолиятини йўлга қўйиш;

- соғлом турмуш тарзи ва оммавий спортни ривожлантириш мақсадида меҳнат жамоаларида фаолият юритаётган ходимга “Спорт тарғиботчиси” қўшимча вазифасини юклаш ва унинг базавий лавозим маошига 20 фоиз миқдорида устама белгилашни йўлга қўйиш;

- ходимларга меҳнат қонунчилигига мувофиқ улар учун қулай бўлган вақтда саёҳат қилиш ва дам олиш учун таътилнинг фойдаланилмай қолган қисми ҳисобидан дам олиш кунлари (отгул) бериш.

- касаба уюшмаси фаолларини касаба уюшмаси фаолиятининг асосий йўналишлари бўйича ўқитиш;

- умумхалқ ва касб байрамларини, хусусан 15 апрель “Маданият ва санъат ходимлари куни” ва 11 ноябрь “Касаба уюшмалари куни”ни нишонлаш, байрам муносабати билан касб маҳорати, спорт ва бадиий ҳаваскорлик бўйича мусобақа, танлов ҳамда тадбирлар уюштириш.

Ҳар ойда меҳнатга ҳақ тўлаш жамғармасининг 1 фоиз миқдоридаги маблағни маданий-маърифий, жисмоний тарбия-спорт тадбирлари, Республика ҳудудидаги тарихий қадамжоларга саёҳатлар ташкил этиш, концертлар, театрларга чипталар ва истироҳат боғларига таклифномалар харид қилиш, моддий ёрдам кўрсатиш, рағбатлантириш, Касаба уюшмаси қўмитасининг штатдаги ходимларига қўшимча ҳақ тўлаш ва бошқа мақсадлар учун иш берувчининг молиявий имкониятларидан келиб чиқиб амалга оширилади.

136. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 30 октябрдаги “Соғлом турмуш тарзини кенг тадбиқ этиш ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6099-сон Фармонида асосан жамоа шартномаларида:

- иш куни давомида ишлаб чиқариш гимнастикаси машқларини бажариш учун иш вақтига киритиладиган махсус танаффуслар белгилаш тартибини жорий этиш;

- Корхона ва ташкилотларда касаба уюшмалари ташаббуси билан ишхона ва маҳаллаларда яшил ҳудудларни кенгайтириш ҳамда тозалик, ободончилик ишларини ташкил қилиш.

- Корхона ва ташкилотлардаги касаба уюшмалари жамоалари ўртасида “Экологик фаол касаба уюшмаси жамоаси” танловини ўтказиш ва ғолибларни рағбатлантириш.

- иш берувчиларга ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини ҳар йили маданий дам олдириш ва соғломлаштиришларини ҳамда “Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!” дастури доирасидаги саёҳатлари учун шароит яратишларини тавсия этиш.

• иш вақтидан сўнг (ҳафтада камида бир марта) тизимдаги меҳнат жамоаларида раҳбар ва барча ходимларнинг жисмоний тарбия ва спорт машғулоти (югуриш, стритбол, футбол, бадминтон, волейбол, баскетбол, стол тенниси, сузиш ва бошқалар) билан шуғулланишни ташкил этиш белгиланади.

137. Иш берувчи ходимлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш, дам олдириш, маънавий-маърифий ва спорт тадбирларини амалга ошириш мақсадида маблағлар ажратади.

138. Республика Кенгашининг “Энг намунали бошланғич ташкилот” республика кўрик-танловида тизимдаги ташкилотлар иштирокини таъминлайди.

139. Бадий академия ва унинг тизимидаги ташкилотларда иш берувчилар “Ишонч” ва “Ишонч-доверие” газеталарига обуна бўлишда касаба уюшмасига кўмаклашади.

ХП. КЕЛИШУВНИНГ АМАЛ ҚИЛИШИ ВА УНИ БАЖАРИЛИШИ УЧУН ТАРАФЛАРНИНГ ЖАВОБГАРЛИГИ.

140. Мазкур Клишув 2026-2028 йиллар учун тузилган бўлиб навбатдагиси қабул қилингунга қадар амалда бўлади. Шу вақт давомида унга қўшимча ва ўзгартиш киритишга тарафларнинг келишуви асосида йўл қўйилади. Тарафларнинг мулкдори алмашганда, қайта ташкил этилганда, номи ўзгарганда Келишув ўз кучини сақлаб қолади.

141. Тарафлар мазкур Келишувнинг амал қилиш даврида қуйидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

а) ижтимоий-меҳнат муносабатларининг энг муҳим масалалари юзасидан Тарафларнинг манфаатларига тааллуқли қарорлар қабул қилишдан олдин ўзаро маслаҳатлашувлар ўтказиш;

б) ҳар йили камида бир марта ушбу Клишув бажарилишининг бориши ва яқунларини муҳокама қилиб бориш;

в) ушбу Келишув бажарилиши таъминланиб борилаётган тақдирда, иш ташлаш амалларидан воз кечиш.

142. Ушбу Келишув Бадий академия ва Республика Кенгаши ўртасида имзоланганидан сўнг, Ўзбекистон Республикаси Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигига билдириш рўйхатидан ўтказиш учун 7 кунлик муддат ичида тақдим этилади.

143. Келишув Ўзбекистон Республикаси Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигига билдириш рўйхатидан ўтказилганидан сўнг икки ҳафта ичида унинг нусхасини Бадий академиянинг барча таркибий тузилмаларига жамоа шартномаларига мувофиқлаштириш мақсадида жўнатади.

144. Келишув талаблари бажарилмагани аниқланган тақдирда уни имзолаган шахсларга ёзма равишда маълумотлар тақдим этилади. Ёзма равишда киритилган маълумотлар комиссия томонидан икки ҳафта ичида муҳокама этилиб, сўнгра тегишли қарор қабул қилинади.

145. Келишувнинг бажарилиши яқунлари тўғрисидаги маълумотларни келишув комиссияси аъзолари тайёрлайдилар ва йил якуни бўйича бир марта Бадий академия ҳамда Республика Кенгашининг қўшма йиғилишида муҳокама қилинади.

146. Ушбу Келишув уч нусхада тузилган бўлиб, Бадий академия, Республика Кенгаши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигига бир нусхадан берилади ва унинг шартлари ўзаро ёзма розиликсиз ошкор қилинмаслиги лозим.

147. Ушбу Келишувдан фақат хизмат доирасида фойдаланилади.

148. Мазкур **Келишув** бажарилиши устидан назоратни ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича икки томонлама комиссияси амалга оширади.

